

A medieval manuscript illustration showing three figures. On the left, a person with curly blonde hair and a red tunic under a blue surcoat holds a sword aloft with a golden hilt. In the center, a person in a black cap and red tunic looks up. On the right, a person in a green cap and red tunic also looks up, holding a sword horizontally. The background is plain.

A lírica medieval

A CANTIGA DE ESCARNIO E MALDICIR

Lingua Galega e Literatura I

O SIRVENTÉS PROVENZAL

01

Sirventés moral

Tiña por motivos a dexeneración da cabalería, a rudeza dos nobres e a corrupción do clero.

02

Sirventés persoal

Era composto para o ataque directo a persoas concretas, que ás veces podía mesturarse coa bandeira política do aldraxado.

03

Sirventés político

Fai relacións de acontecementos como a loita dos reis de Inglaterra cos señores feudais franceses ou a cruzada albixense.

04

Sirventés literario

Eran as pugnas entre trovadores e xogares.

CANTIGA DE ESCARNIO VS CANTIGA DE MALDICIR

Cantigas de escarnio serían aquelas nas que se quere falar mal de alguén «por palabras cubertas», a través da equivocatio; as cantigas de maldicir serán, daquela, as «que fazen os trovadores descubertamente».

Baixo a etiqueta da equivocatio operarían diversos procedementos como a diloxía, o xogo de palabras, os calembures e as disociacións.

A diloxía baséase na disemia dun termo cuxos diferentes sentidos son aproveitados polo trovador para conseguir determinados efectos. Sería un recurso definidor das cantigas de escarnio e de uso moi frecuente nas cantigas de fondo erótico-sexual.

Maria Pérez, a nossa cruzada,
quando veo da terra d'Ultramar,
assi veo de perdom carregada
que se nom podia com el merger;
mais furtam-lho, cada u vai maer,
e do perdom já nom lhi ficou nada.

E o perdom é cousa mui preçada
e que se devia muit'a guardar;
mais ela nom há **maeta** ferrada
em que o guarde, nen'a pod'haver,
ca, pois o cadead'en foi perder,
sempr'a **maeta** andou **descadeada**.

Tal **maeta** como será guardada,
pois rapazes albergam no logar,
que nom haj'a seer mui trastornada?
Ca, o logar u eles ham poder,
nom há perdom que s'i possa asconder,
assi sabem trastornar a pousada.

E outra cousa vos quero dizer:
tal perdom bem se devera perder,
ca muito foi cousa mal gaada.

Pero da Ponte

CLASIFICACIÓN TEMÁTICA

01

As composicións de temática obscena

Un dos argumentos preferidos polos trovadores é o escarnio obsceno contra soldadeiras, maridos enganados ou homosexuais, é dicir, contra aqueles individuos que actúan de forma heterodoxa con respecto aos modelos socialmente respectados, que se saen das normas da sociedade.

CLASIFICACIÓN TEMÁTICA

02

Os textos satíricos ou burlescos de costumes

A práctica totalidade dos diferentes grupos sociais e profesionais, cos seus diferentes costumes e vicios, foi obxecto de burlas dos trovadores. A crítica podía estar dirixida a un individuo concreto que podía representar unha corporación ou colectivo determinado. Os novos ricos, os infanzóns, son obxecto de críticas frecuentes, pero tamén os relixiosos e todos os graos da xerarquía eclesiástica aparecen implicados no mundo escarnino, ademais de médicos, xuíces, mercaderes, adiviños ou astrólogos.

CLASIFICACIÓN TEMÁTICA

03

A sátira política

Non son frecuentes as composicións políticas, como si acontece nos sirventeses provenzais. Con todo, atopamos composicións sobre a guerra civil entre Don Sancho II de Portugal e o seu irmán, o Conde de Bolonha —futuro Afonso III de Portugal— e sobre a covardía dalgún cabaleiros cristián durante as guerras que Afonso X sostivo contra os musulmáns.

CLASIFICACIÓN TEMÁTICA

04

A sátira literaria

A sátira literaria aparece motivada en moitas ocasións por mor da xerarquía social, produto dunha lírica interclasista na que actuaban axentes de distintas clases sociais. Moitos trovadores atacaron aos xograres, e un destes, Lourenço, que intentaba subir os chanzos da escala social grazas á calidade da súa obra, foi vítima de diversas composicións

CLASIFICACIÓN TEMÁTICA

05

A sátira moral

Nos sirventeses morais os poetas amosaron a súa amargura ou desconformidade perante un mundo hostil. No caso galego-portugués non son un gran número de cantigas, mais tocaron tópicos propios da época.

06

As composicións de carácter paródico

A parodia trobadoresca dirixiuse especialmente cara ao mundo do amor cortés e mais ao da poesía histórica e épica, coma a Chanson de Roland francesa.

